

Ülkesi, çevresi ve ailesi gayr-i müslim olan ve bundan dolayı etkilenerak İslam dışı bir dine mensup veya ateist olan bir insanın bu hali ızdırarî kadere girer mi? Sorumluluğu ne olur?

Çevrenin insanın tabiatı üzerinde etkisi olduğu muhakkaktır. Ancak insan bir bitki gibi ihtiyarsız da değildir; iradesini kullanarak çevreye rağmen hareket edebilir ve hatta çevresini değiştirebilir.

Aynı çevrede yaşadıkları halde biri hidayeti tercih ederken, diğeri küfürde kalmayı tercih eden insanlar çokça görülmektedir. Nitekim Peygamber Efendimiz (asm), Mekke'de uygun ortam bulamayınca, hicret etmeyi tavsiye etmiş ve kendisi de Medineye hicret etmiştir. İslamiyetin yayılması Medine'den olmuştur. Hicret, sadece Asr-ı Saadette yaşanmış tarihi bir hâdise değildir. Bütün Müslümanlar için kıyamete kadar geçerli olacak bir yol haritası, bir kurtuluş reçetesidir.

Çevremiz bizim ahlakımızı değiştirmeden, biz çevremizi değiştirebiliriz. Veya bizi muhafaza edecek ortamlar ve arkadaşlar bulabiliriz.

Aynı mahallede yaşayan ancak farklı hayat tarzları ve tercihleri olan binlerce örnek bize gösteriyor ki, insan ortamın mahkûmu değildir.

Bu ve benzeri soruların ortak cevabı şudur:

Cenab-ı Hak, bir Miraç meyvesi olan Bakara suresinin son ayetlerinin birinde şöyle buyurmaktadır:

“Allah hiçbir nefse onun vüsatini aşan (yani taşıyamayacağı) yük yüklemez.”

Bu ayet çok şümullüdür. Fıkıhtan akaide kadar her konuda geçerlidir. Fakir olan bir insan zekâttan sorumlu olmadığı gibi, bir azası noksan olan kişi de abdestte o azayı yıkamaktan sorumlu değildir.

Bu hakikatin akaide uygulaması ise özet olarak şöyledir: Bir insan, yaşadığı ortam ve sahip olduğu imkânlar çerçevesinde bir iman hakikatini bilmeye ve kabul etmeye ne nisbette güç yetirebilirse o nisbette sorumludur. Mesela, hiç peygamber görmemiş ve ıssız bir adada yaşayan bir insan Peygamberlere ve kitaplara imandan sorumlu değildir. Zira bu hakikatleri bilmesi onun vüsatini aşar. Bu şahıs sadece kendisini ve bu âlemi bir yaratanın olduğunu bilse kurtulur. Bir görüşe göre de bu şahıs puta da tapsa ehl-i necattır. Zira yaratıcının maddeden ve mekândan münezzehtir ve mücerret akılla, yani vahiyden nasiplenememiş bir akılla bilemez, buna güç yetiremez.